

Ks. Łukasz Pawluk

Streszczenie rozprawy

Vetitum w kanonicznych sprawach o nieważność małżeństwa

Prawodawca kościelny w kanonie 1058 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. deklaruje fundamentalną zasadę naturalnego prawa każdego człowieka do zawarcia małżeństwa (*ius connubii*). W tym samym jednak kanonie dodane zostało zastrzeżenie o tym, że niektórym osobom to uprawnienie może zostać ograniczone. Prawodawca kodeksowy stanowi wiele takich ograniczeń, a wśród najważniejszych są m.in. przeszkody małżeńskie, wady zgody małżeńskiej czy ograniczenia wynikające z formy kanonicznej.

Tematem rozprawy doktorskiej jest jedno z takich ograniczeń, określane jako *vetitum*, czyli sądowy zakaz zawarcia nowego małżeństwa. Celem pracy pozostaje ukazanie instytucji sądowego *vetitum* oraz wskazanie na jego zasadnicze znaczenie w ochronie małżeństwa i osób pragnących je zawrzeć. Główna tezę rozprawy można określić w następujący sposób: ograniczenie naturalnych uprawnień nupturientów za pośrednictwem sądowego *vetitum* wynika z głębokiej troski Kościoła o świętość i godność sakramentalnego małżeństwa oraz dobro poszczególnych nupturientów i wspólnoty Kościoła. Ograniczenie więc *ius connubii* jest uzasadnione pragnieniem ochrony najważniejszych wartości.

Podjęta problematyka w dysertacji została zaprezentowana w trzech rozdziałach, poprzedzonych wykazem skrótów, bibliografią oraz wstępem.

Rozdział I dysertacji zawiera konieczne wprowadzenie teoretyczne, w którym ukazano pochodzenie oraz określenie małżeństwa w ujęciu kanonicznym, jego istotne przymioty i cele, rolę zgody stron w powstawaniu małżeństwa, naturalne prawo do jego zawarcia oraz zasadę *favor matrimonii*. Druga część tego rozdziału zawiera opis poszczególnych form ograniczania *ius connubii* przez Kościół wraz z ukazaniem *ratio legis* takiego działania, jakim pozostaje ochrona małżeństwa. Część ta wprowadza do zaprezentowania jednego ze środków ochrony, jakim jest sądowy zakaz zawarcia małżeństwa – *vetitum*.

W rozdziale II dysertacji przedstawione zostało pojęcie i natura *vetitum* oraz jego historia. Ukazane zostały motywy skłaniające do dołączenia zakazu, osoby do tego kompetentne oraz przypadki, w których dołączenie zakazu jest wymagane przez prawodawcę lub pozostawione decyzji trybunału. Wskazane zostały przyczyny uzasadniające decyzję o uchyleniu *vetitum*, procedura do tego zmierzająca, osoby do tego kompetentne, najważniejsze problemy związane z uchyleniem zakazu oraz skutki prawne i faktyczne uchylenia *vetitum*. Przedstawiono również miejsce sądowego zakazu w procesie dokumentalnym oraz w procesie skróconym przed biskupem.

W rozdziale III refleksja naukowa nad zagadnieniem klauzul została wzbogacona ukazaniem praktycznych działań związanych z dołączaniem i uchylaniem *vetitum* w kanonicznych sprawach o nieważność małżeństwa prowadzonych w Sądzie Biskupim Siedleckim. Wskazano na zasadnicze problemy, jakie wynikają ze stosowania *vetitum* oraz próby ich rozwiązania.

Vetitum pozostaje środkiem często stosowanym w praktyce sądowej, choć rozumienie jego znaczenia jest wciąż niewystarczające i powierzchowne. To nierozumienie dotyczy zarówno kwestii teoretycznych, jak również stosowania sądowego zakazu w codziennej praktyce. W zakończeniu zostały więc przedstawione główne wnioski z przeprowadzonych badań oraz postulaty *de lege lata* i *de lege ferenda*.